

ΣΠΗΛΛΙΑ ΑΓΙΑΣ ΓΑΛΗΝΗΣ

ΕΛΕΥΘ. Κ. ΠΛΑΤΑΚΗ

Ἡ Ἅγία Γαλήνη (ἀκούεται ὄχι σπανίως καὶ Ἄη Γαλήνης) εἶναι παραθαλάσσιον γραφικὸν χωρίον τῆς Ἐπαρχίας Ἁγίου Βασιλείου τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης. Ὀδικῶς ἀπέχει ἐκ Ρεθύμνου (μέσῳ Σπηλίου καὶ Μελάμπων) 61 χλμ. καὶ ἐξ Ἡρακλείου (μέσῳ Γόρτυνος, Μοιρῶν, Φαιστοῦ, Τυμπακίου) 80 χλμ.

Ἡ πρὸς Β., ΒΑ. καὶ Δ. περιοχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ **φλύσχη** τῆς ζώνης Ὠλονοῦ—Πίνδου (τριτογενές), ἡ δὲ πρὸς Α. ἐξ **ἀλλουβιακῶν** προσχώσεων, διαρροεμένων ὑπὸ τοῦ Πλατυποτάμου (ἀρχ. ὄν. Ἡλέκτρας).

Αἱ ἔναντι νησιδὲς **Παξιμάδια** (ἀρχ. Λητῶαι) συγκροτοῦνται ἀπὸ ἀσβεστόλιθον τοῦ Κρητικικοῦ. Παρ' αὐτὰς ἐδρεύει ὑποθαλασσία σεισμικὴ ἐστία, σείουσα ὄχι μόνον τὰς ἔναντι ἀκτὰς, ἀλλὰ καὶ σημαντικὸν τμήμα τῆς κεντρικῆς Κρήτης (βλ. Δελτίον τοῦ Σεισμολ. Ἰνστ. Ἀστεροσκ. Ἀθηνῶν 1959, 68—71 καὶ εἰκ. 2 καὶ 1960, εἰκ. 5). Μυθολογεῖται, ὅτι εἰς ταύτας παρέμεινεν ὡς ἐξόριστος ὁ περίφημος μηχανικὸς καὶ γλύπτης Δαίδαλος μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἰκάρου (βλ. Buonadimonti, Descriptio insulae Candiae 107, 108. Descriptio Cretae, 142 ἐκδ. Ldegrand. Πρβλ. καὶ εἰς βιβλιογρ. ἀριθμ. 7 καὶ 8).

Εἰς τὴν θέσιν Καστρί, 4 χλμ. Β. τῆς Ἁγ. Γαλήνης. ἔκειτο, πιθανῶς, ἡ ἀρχαία πόλις **Δαίδαλα**, ἀναφερομένη καὶ ὑπὸ Στεφάνου Βυζαντίου (βλ. Κρητικά Χρονικά, 1957, 286 καὶ 1959, 208).

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ νῦν χωριοῦ τοποθετεῖται ἡ ἀρχαία πόλις **Σουλία ἢ Σουλῆνα** (βλ. Κρητικά Χρονικά, 1956, 296 σημ. 83 καὶ 1959, 173, 199, 208), ὑποτελής τῆς πόλεως Δαίδαλα.

Εἰς τὴν διακλάδωσιν τῆς ὁδοῦ Ἁγ. Γαλήνης πρὸς τὸ χ. Ἀποδοῦλου εὐρέθησαν ἀρχαιότητες καὶ ἰδίᾳ τρεῖς λουτροειδεῖς λάρνακες (ΥΜ III), ἐπιγραφή ἐπὶ λίθου, δισκοειδῆ καὶ κυλινδρική πηλίνα ὑφαντικὰ βάρη καὶ μυλόπετρα (βλ. Κρητ. Χρονικά, 1958, 481 καὶ βιβλιογρ. ἀριθμ. 3).

Παρὰ τὴν μεταξὺ Ἁγ. Γαλήνης καὶ Κόκκινου Πύργου ἀκτὴν ἀνευρέθη τὸ 1936 θησαυρὸς χαλκῶν ἀντικειμένων, ἀποκείμενος νῦν εἰς τὸ Μουσεῖον Ρεθύμνου. Εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐγένετο ὑποβρύχιος ἔρευνα καὶ περισυλλογὴ ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου Ν. Πλάτωνος πλείστων ἀντικειμένων ἐν οἷς πλείστα τεμάχια χαλκῶν ἐλασμάτων συληθέντος χαλκίνου κιβωτίου, πλείστα ρωμαϊκὰ νομίσματα, εἰδῶλιον Ἀφροδίτης, μικρὸς ἔρωτιδεὺς, προτομὴ Δήμητρος—Ἴσιδος, τεμάχια διαφόρων σκευῶν, τμήμα ἀλύσεως, ἀγγιστρον, σειρὰ κλειθρῶν, ἐργαλεῖα, λύχνοι, κωδωνίσκοι, σφραγιστικοὶ δακτύλιοι, κηροπήγιον κ.ἄ. (βλ. Κρητ. Χρονικά, 1960, 505, 508). Ταῦτα προῆλθον ἐκ ναυαγίου μικροῦ ρωμαϊκοῦ πλοίου.

Εἰς τὴν περιοχὴν Ἁγίας Γαλήνης γνωρίζομεν τὰ σπήλαια **Γεροντόσπηλιος**, τοῦ **Μαθιό**, **Δαιδάλου** καὶ **Σπηλιά**. Περιγράφομεν κατωτέρω τὰ δύο τελευταῖα, ἅτινα ἐπεσκεψέθη τὴν 6 Ἰουν. 1963 μετὰ τοῦ διδασκάλου κ. Κ.

suite, par la gression de grandes quantités d'eaux qui ont pénétré a l'intérieur.

Sa longueur s'élève a 145 m. tandis que ses couloirs mesurent 400 m. Elle couvre une superficie ce 3.000 m².

Elle a été explorée par l'auteur de la présente et par Monsieur J. Joannou, membre de la Société Spéléologique de Grèce.

Φραγκάκη, τοῦ ναύτου Λιμεν. Σώμ. κ. Κ. Σούνιου καὶ τῶν μαθητῶν μου Κ. Λινοξυλάκη καὶ Ἴωσ. Μαστορατωνάκη. Πάντες μοὶ παρέσχον πολῦτιμον βοήθειαν, δι' ἣν τοὺς εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν.

I. ΔΑΙΔΑΛΟΥ ΣΠΗΛΙΟΣ. Ἄριθμ. 643.

Λέγεται καὶ «Σπήλιος τοῦ Χριστοφογιάννη», διότι ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς μάντρα ὑπὸ τοῦ Ἴω. Χριστοφάκη. Εὐρίσκεται εἰς τὸ ΒΔ. ἄκρον τοῦ χωριοῦ, ἀκριβῶς ἀνωθεν τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ὑψόμετρον 50 μ,

Ἡ εἴσοδος, ἐστραμμένη πρὸς Νότον, ἔχει πλάτος 9,80 καὶ ὕψος 1,65. Μετὰ ταύτην διανοίγεται ἡ αἶθουσα I μετὰ κλίσιν δαπέδου πρὸς Β. Ἐκ ταύτης δίοδος πλάτους 2,40 καὶ ὕψος 0,80 ἕως 0,50 κατηφορικῆς, ὁδηγεῖ εἰς τὴν αἶθουσαν II. Εἰς τὴν αἶθουσαν III εἰσερχόμεθα διὰ δύο διόδων, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι λίαν στενὴ καὶ ἀπότομος. Ἡ πλέον ἐρύχωρος αἶθουσα εἶναι ἡ IV μετὰ δάπεδον κεκαλυμμένου πολλαχοῦ ὑπὸ βράχων καὶ χωμάτων ἐκ τῆς ὀροφῆς καὶ μετὰ κλίσιν πρὸς Δ. Εἰς τὴν αἶθουσαν V εἰσερχόμεθα ἔρποντες μετὰ πολλῆς δυσκολίας. Αὕτη πιθανῶς συνεχίζεται πρὸς Ν.

Εἰς ὅλους τοὺς χώρους τὸ σπ. ἔχει μικρὸν ὕψος (οἱ δεκαδικοὶ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς ἀπὸ τοῦ δαπέδου). Τὸ δάπεδον παρουσιάζει κλίσιν πρὸς Β, πρὸς Δ. καὶ πρὸς ΝΔ. κατὰ περιοχάς. Ἡ ὀροφή ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀκολουθεῖ τὴν κλίσιν τοῦ δαπέδου.

Τὸ σπ. διανοίγεται ἐντὸς κρακοπογαῶν καὶ ἐν μέρει λατυποπαγῶν ἀποθέσεων, εὐθρῦπτων λόγῳ ἀτελεῦς συγκολλήσεως. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἡ στερεότης τῆς ὀροφῆς εἶναι ἐπισηφαλῆς, πολὺ δὲ ὑλικὸν ἔχει καταπέσει ἐκ ταύτης.

Εἰς τὰς ἐσωτέρας αἰθούσας ἀπαντῶνται νυκτερίδες.

Τὸ σπ. οὐδεμίαν σταγονοροήν παρουσιάζει οὔτε καὶ ρεύματα ἀέρος.

Περὶ τὸ μέσον τῆς αἰθούσης IV τὴν 16.00 ὥραν ἐμετρήσαμεν θερμοκρασίαν τοῦ ἀέρος 21,6 καὶ σχετικὴν ὑγρασίαν 67 (διὰ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ θερμομέτρου). Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος τὴν 16.40 ὥραν εὐρέθη 27,3 καὶ ἡ σχετικὴ ὑγρασία 42.

Τὸ σπήλαιον δὲν παρουσιάζει ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον πλὴν τῆς μυθολογικῆς συνδέσεώς του μετὰ τὸν Δαίδαλον, ἡ περὶ τοῦ ὁποίου παράδοσις διατηρεῖται καὶ νῦν ἐν τῇ περιοχῇ, ἔτι δὲ καὶ δυτικώτερον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀκρωτηρίου Μέλισσα πολὺ βορειότερον εἰς Πλατάνια Ἀμαρίου (βλ. εἰς βιβλιογρ. ἀριθμ. 5,6,7,8). Μικρὸν σπήλαιον—τάφος ὑπὸ τὸ ὄνομα «Τρύπα» καὶ κατ. ἄλλους «Τρύπα Δαίδαλου», εὐρίσκεται εἰς θέσιν Ἀλυκῆς ἀνατολικῶς τοῦ Ἀγ. Παύλου τοῦ ἀκρωτηρίου Μέλισσα, Ν. Δ. τοῦ χωρίου Σακτούρια (βλ. βιβλιογρ. 5 ἕως 8 καὶ εἰς Pendlebury. The Archaeology of Crete. London 1931, 379).

II. ΣΠΗΛΙΑ ΑΓΙΑΣ ΓΑΛΛΗΝΗΣ. Ἄριθμ. 2301

Εἶναι ἐνάλιον σπήλαιον παρὰ τὸν λιμενοβραχίονα τοῦ τεχνητοῦ λιμένος τῆς Ἀγ. Γαλήνης, ἔξωθεν τοῦ λιμένος. Ἡ προσπέλασις καὶ ἡ διαδρομὴ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου γίνεται διὰ μικρῶν διαστάσεων λέμβων.

Ἐχει δύο μεγάλας εἰσόδους, μίαν ἐστραμμένην πρὸς ΝΑ μετὰ πολλοὺς βράχους πρὸ αὐτῆς, ἐξέχοντας τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος καὶ ἑτέρου πρὸς ΝΔ, πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν ἀκριβῶς τῶς νησίδων Παξιμαδία. Μεταξὺ τούτων εὐρίσκονται ἕτεραί δύο πολὺ μικρότεραι εἰσοδοὶ (σ καὶ θ).

Ὅλου τοῦ σπηλαίου τὸ δάπεδον θαλασσεύει. Ἡ διαδρομὴ γίνεται μόνον διὰ λέμβου. Διὰ μικρᾶς λέμβου τὸ σπ. εἶναι προσιτὸν καθ' ὅλην αὐτοῦ

τήν ἑκτασιν (εἰς τὸ σχέδιον οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς ἀπὸ τῆς ἐπιφ. τῆς θαλάσσης).

Τὰς διαστάσεις τοῦ σπ. ἐμετρήσαμεν κατὰ προσέγγισιν, ἐπομένως καὶ ἡ δημοσιευομένη κάτοψις ἀποδίδει τὴν πραγματικότητα κατὰ προσέγγισιν. Τὸ σπήλαιον διανοίγεται ἐντὸς τῶν κροκαλοπαγῶν τῆς ἀκτῆς, ἀρκούντως συνεκτικῶν καὶ κατὰ τόπους ἀτελῶς συνεκτικῶν.

Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἐνδαιτῶνται ἄγρια περιστεραί. Ἡ πτῆσις των ἐντὸς αὐτοῦ εἶναι πολὺ θεαματικὴ καὶ ὁ ἦχος τῆς ἐξωτικῆς.

Ἡ διαδρομὴ, τὴν ὁποίαν ὑπολογίζομεν περὶ τὰ 200 μέτρα, εἶναι ἐξόχως θεαματικὴ μὲ τὴν πολυσχιδῆ μορφήν τῆς ὀροφῆς καὶ τῶν πλευρικῶν τοιχωμάτων, τὰς ἐναλλαγὰς τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος, τὰς ἀνακλάσεις τοῦ εἰσερχομένου ἠλιακοῦ φωτός, τὰς στενὰς καὶ χαμηλὰς διόδους, τοὺς παφλασμοὺς τῶν μικροκυματισμῶν κλπ. Ἐξ ὧσων γνωρίζομεν εἶναι τὸ πλεόν θεαματικὸν ἐκ τῶν ἐναλίω σπηλαίων τῆς Κρήτης.

Ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ὅλον τοπίον καὶ μὲ τὴν ἐξαισίαν θέαν πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Λίθινον, τὴν παραλίαν τῶν Ματάλων, τὰς νησίδας Παξιμάδια καὶ ἐν γένει πρὸς τὸν κόλπον τῆς Μεσαρᾶς τὸ σπήλαιον δύναται νὰ προβληθῆ δι' εὐρύτερον τοῦ τοπικοῦ τουρισμόν.

Ἔργα διαρρυθμίσεως δὲν εἶναι ἀναγκαῖα πλὴν τῆς ἐκβανθύσεως περὶ τοὺς βράχους τῆς μεγάλης εἰσόδου δι' ἀκώλυτον καὶ ἀσφαλῆ διόδον τῶν λέμβων. Κατασκευὴ λαξευτῆς ὁδοῦ προσπέλασεως ἀπὸ τοῦ χειμάρρου μέχρι τῆς θέσεως τῆς θά εἶναι χρήσιμος διὰ τὴν θέαν τοῦ ἡμίσεως περίπου σπηλαίου ἐν περιπτώσει τρικυμίας, ὅτε ἡ προσπέλασις διὰ λέμβου εἶναι λίαν δυσχερὴς καὶ ἐπικίνδυνος. Ὁ κατάλληλος τεχνητὸς φωτισμὸς θὰ προσέδιδεν, ἰδίως τὴν νύκτα, ἰδιαιτέραν αἴγλην εἰς τὸ σπήλαιον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Γεωργιουδάκης, Π.** Τὰ σπήλαια τῆς Κρήτης (προσπάθεια γιὰ μελέτη). Ἀθήνα 1961. Σελ. 16 σπ. Δαιδάλου.
2. **Ἐκδρομικὰ Χρονικὰ.** Τεύχος 70, 1959. Σελ. 171 σπ. Δαιδάλου.
3. **Πλατάκης, Ἐλ.** Σπηλαιολογικὰ Κρήτης (Δελτ. Ἑλλ. Σπ. Ἐτ. 1954, 201–224). Σελ. 217 σπ. Δαιδάλου. Σελ. 217–218 σπ. Μαθιὸ καὶ Γερωντόσπηλιος.
4. **Πλατάκης Ἐλ.** Σπήλαια τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης (ἐφημ. «Κρητικὴ Ἐπιθεώρησις» Ρεθύμνης, 6–11–1952). Σπ, Μαθιὸ, Δαιδάλου καὶ Γερωντόσπηλιος.
5. Faure, P. Grottes explorées en 1954 en Crète qui ne figurent pas au Bulletin de la S.S.G. (Δελτ. Ἑλλ. Σπ. Ἐτ. 1955, 97–101) Σελ. 98 Δαιδάλου.
6. Faure, P. Grottes Crétoises (Bull. Corresp. Hell. 1956. 95–103). Σελ. 98 Δαιδάλου.
7. Faure, P. Spéléologie Crétoise et Humanisme (Bull. de l' Assoc. G. Budé, 3° 1958, 27–50). Σελ. 47 Δαιδάλου.
8. La Crète aux cent villes (Κρητικὰ Χρονικὰ, 1959, 171–217). Σελ. 208 Δαιδάλου.
9. **Χριστοφοράκης, Ἰ.** Κρήτη. Ὁδηγὸς ταξιδιωτοῦ. Ἀθήναι (ἄ.χ.). Σελ. 53 ἐνάλια σπήλαια Ἀγ. Γαλήνης.
10. **Πυρσός.** Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια (εἰς τὸ ἄρθρον Ἀγ. Γαλήνη, διὰ τὸ σπ. Δαιδάλου).
11. **Παναγιωτόπουλος, Ἄνδρ.** Ἡ σπηλιὰ τῆς Γαλήνης (ἐφημ. Μεσόγειος Ἡρακλ. 19–8–1959). Ἐνάλιον σπήλαιον.

RESUMÉ

LES GROTTES DE SAINTE GALINI (CRETE)

par m. E. PLATAKIS

A la province de St. Basile (Rethymnon) le visiteur se trouve parmi des grottes dont quelques-unes ont un intérêt satisfaisant. Là, au region dite Sainte Galini on rencontre deux grottes: la grotte de Daidale et la grotte maritime de Sainte Galini.

La première, est sans intérêt touristique, mais, seulement archéologique ou, bien dire, mythologique. Au contraire, la grotte maritime de Sainte Galini avec un parcours de 200 mètres par barque, presente un intérêt vif pour les visiteurs. Elle est la plus magnifique de la Crète, parmi ses grottes maritimes.

